

Ett socialstatistiskt system

Tema 1: Utveckling i statistikkerna

Tillväxt, miljö och välfärd

Temaleder: Monica Nelson Edberg, avdelningschef SCB

Stina Andersson

Avdelningschef

Avdelningen för Befolkning och välfärd (SCB)

Stina.andersson@scb.se

1. Ett socialstatistiskt system (ENAR)

Varför ett socialstatistiskt system? Behovet av att få en sammanhållen bild av samhället samt att behovet av mer statistik har efterfrågats av användarna under en längre tid. År 2006 startade projektet kring det socialstatistiska systemet. Det socialstatistiska systemet ska leda till ett helhetsperspektiv och en ökad sammanvändbarhet i statistiken. De framtida effekterna för användarna förväntas bli en statistik med *bättre kvalitet* i framförallt kvalitetsbegreppets innehållsdimension samt jämförbarhets- och sammanvändbarhetsdimension. Det socialstatistiska systemet förväntas också på sikt att ge nya möjligheter för att kunna *utveckla statistiken* genom lägre kostnader för befintlig statistikproduktion. Det socialstatistiska systemet kan tillsammans med det ekonomiskstatistiska systemet och det miljöstatistiska systemet utgöra pelarna i en modell för att beskriva en hållbar utveckling.

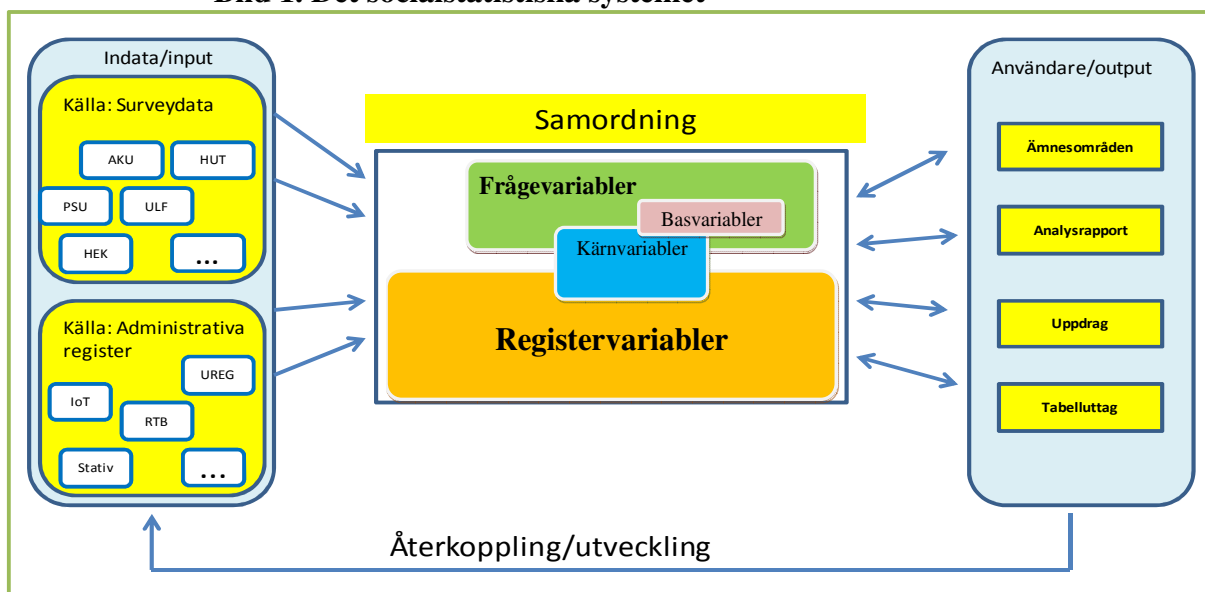
1.1. Visionen

Visionen är att utveckla *ett system som ger en sammanhållen bild av samhället och som så långt som möjligt utgår från en samordnad statistikproduktion.*

Visionen innebär att;

- registerdata avseende individer/hushåll används i första hand
- undersökningsgemensamma variabler ska vara definierade på samma sätt
- undersökningsgemensamma variabler frågas på samma sätt i olika undersökningar
- redovisningsgrupper, avgränsning och fältarbete ska vara gemensamma
- det socialstatistiska systemet ska implementeras tillsammans med uppgifter om hushåll och boende (HoB) när det är driftsklart.
- tidsserier säkerställs

Bild 1. Det socialstatistiska systemet

Bilden ovan beskriver hur data/information samlas in via frågor eller administrativa källor och samordnas i ett strukturerat datalager. Variablerna från de olika insamlingarna (Inkomst och taxeringsregistret (IoT), Arbetskraftsundersökningen (AKU), Registret över totalbefolkningen (RTB), Hushållens ekonomi (HEK), m.fl.) samordnas, harmoniseras och definieras inom det strukturerade datalagret och dokumenteras i SCB:s dokumentationssystem (Metaplus).

1. *Registervariabler* är att de variabler som finns i register avseende individer/hushåll och som ska användas i första hand. Registervariabler hämtas från administrativa register. Samtliga registervariablerna finns tillgängliga för alla undersökningar men urvalsundersökningarna gör ett urval av registervariabler som är intressanta för dess syfte (med beaktande av ämneskunskap och sekretess m.m.)
2. *Frågevariabler (undersökningsspecifika variabler)* är de variabler som endast finns i den unika undersökningen. Dessa variabler samlas in via frågor och kan vara baserade på urvals- eller totalundersökningar.
3. *Kärnvariabler* är uppdelat i två delar. En del är de variabler enligt EUROSTAT:s definition av kärnvariabler och dessa ska redovisas för varje land. De flesta kärnvariablerna finns som registervariabler men några är frågevariabler. Den andra delen är de variabler som bör finnas på nationell nivå i ett socialstatistiskt system, sk. nationella kärnvariabler. Det finns inga förslag eller beslut på vilka variabler som är aktuella som nationella kärnvariabler idag.
4. *Basvariabler* är undersökningsgemensamma frågevariabler som ska vara definierade på samma sätt och efterfrågas på samma sätt i olika undersökningar. Det finns inga förslag eller beslut på vilka variabler som är aktuella som basvariabler idag.

Användare, internt och externt, ska kunna få information via Metaplus vilka variabler som finns inom det socialstatistiska systemet. Systemet ska kunna ta fram statistik inom olika ämnesområden, analysrapporter, olika uppdrag samt olika tabelluttag. Det är viktigt att användaren kan ge återkoppling för att det socialstatistiska systemet ska kunna utvecklas. Vår omvärld förändras och så också behoven av information och statistik därför är det viktigt att skapa ett flexibelt arbetssätt där arbetet effektiviseras och tydliggörs.

1.2. Metodprojekt

- *Estimation för konsistens mellan undersökningar inom ett socialstatistiskt system.*

Utgångspunkten för projektet är att de statistikvärden som ingår i det socialstatistiska systemet skall framställas utifrån ett system av samordnade undersökningar. Syftet med projektet är att beskriva de principiella tankarna bakom metoderna samt att identifiera och belysa möjligheter och eventuella problemområden utifrån SCB:s förutsättningar. Projektet studerar numerisk konsistens inom ramen för ett system av samordnade undersökningar där fokus ligger på att beskriva möjligheter och problem med ett samordnat tvåfasurval och repeated weighting.

Resultat: Numerisk konsistens är varken det första eller största steget mot ökad sammanvändbarhet. Snarare rör det sig om ett sent och relativt litet steg,

som i första hand är pedagogiskt motiverat. Innan numerisk konsistens kan uppnås måste nämligen viktiga aspekter, som avgränsning av mål-, register- och rampopulation, val av urvalsdesigner, variabeldefinitioner, mätmetoder och mätperioder, kodningsprinciper, samordnas mellan undersökningarna med utgångspunkt i en väldefinierad, detaljerad tabellplan.

➤ *Urvalssamordning*

Utgångspunkten för projektet är en metodologisk aspekt med strävan att resultaten från de enskilda produkterna, såväl register som urvalsundersökningar, skall vara "jämförbara" och konsistenta. Resultaten skall ge slutledningar till samma population och på så sätt åstadkommes en helhetsbeskrivning av populationen. Huvudmålet var att ta fram underlag för beslut kring val av modell för samordning av urvalen av de enskilda undersökningarna inom socialstatistik.

Resultat: Två alternativ las fram som förslag

Modell A innebär att;

- Bibehåll nuvarande urvalsdesigner.
- Harmonisera populationsdefinitioner
- Använd samma version av urvalsramarna i största möjliga utsträckning
- Bestäm vilka redovisningar varje produkt skall kunna leverera

Modell B innebär att;

- Ett "moderurval" dras (för närvarande minst 75 600 individer) inför varje år. Från detta dras sedan underurval till de olika undersökningarna som ingår i ENAR
- Till detta kommer olika tilläggsurval för att tillfredsställa specifika behov i respektive undersökning.

I avvaktan på att gemensam tabellplan för det socialstatistiska systemet tas fram är det inte möjligt att rekommendera någon av modellerna. Det kan dock konstateras att det finns metodologiska möjligheter att genomföra såväl modell A som B, men att det finns ett antal frågor av innehållslig karaktär som måste besvaras först. När en gemensam tabellplan finns behöver konsekvenserna av modell A och B utredas.

➤ *Samordning av referens- och mättider*

Säsongsvariationer i kombination med variationer i referensperioden och mätperioden är en av källorna till bristande konsistens och sammanvändbarhet mellan outputen från de olika enskilda undersökningarna. Målet med projektet är att kartlägga referensperioden och mätperioden för de enskilda undersökningarna, identifiera variationer i frågan och att skissa på en samordnad modell för referens- och mätperioder som skall syfta till ökad sammanvändbarhet och konsistens.

Resultat: En samordning på den grundläggande mikronivån är framförallt viktig när det gäller gemensamma variabler, främst de s.k. kärnvariablerna men även de som är gemensamma endast för några undersökningar s.k. basvariabler. En samordning av tidsaspekten i output, d.v.s. på aggregerad makronivå är också en viktig del och här kan flera möjligheter finnas. Så länge man rör sig med en tillräckligt samordnade populationsdefinitioner och urval bör output från respektive undersökning vara sammanvändbar.

➤ *Samordning av referens- och mätperiod, etapp 2*

Målet för detta fortsättningsprojekt är att, mot bakgrund av genomförd kartläggning, specificera hur samordningen av referens- och mätperioder ska göras för produkter som ska ingå i det socialstatistiska systemet och leverera en plan för omläggning av utpekade produkter.

Resultat: De förslag till samordning av mät- och referensperiod som ges i rapporten kommer att medföra små förändringar eller inga alls i de utpekade undersökningarna Arbetskraftsundersökningen (AKU), Undersökningen av levnadsförhållanden (ULF), Hushållens utgifter (HUT) och Partisymptatiundersökningen (PSU). En omläggning av Hushållens ekonomi (HEK) är nödvändig eftersom undersökningen är en s.k. retrospektiv undersökning. En tabellplan måste finnas, med tydliga definitioner av bland annat populationer och variabler, både avseende innehåll och referenstider.

➤ *Urvalssamordning, etapp 2*

Målet för fortsättningsprojektet är att utreda konsekvenserna av modellerna A och B som redovisades i det första projektet.

Resultat: Oavsett vilket av alternativen A eller B man väljer kvarstår kravet på gemensamma definitioner och mätmetoder (frågor). Modell A förordas. Så länge det är oklart vilken redovisning det socialstatistiska systemet ska ha kan någon absolut harmonisering av urvalsdessignerna inte genomföras. Däremot är det möjligt att redan nu påbörja harmoniseringen vad det gäller definitioner, frågor, användandet av registervariabler, redovisningar och mätperioder.

1.3. Ämnesprojekt

➤ *Registervariabelkartläggning*

➤ *Pilotstudie av Registervariabelkartläggningen*

Resultat: Båda projekten visar på att vikten av god dokumentation är a och o för att kunna få en helhetsbild över vilka variabler samt vilken typ av variabler den sociala statistiken innehåller. Det är av vikt att veta vilka definitioner som används för att kunna jämföra olika variabler m.m.

➤ *Implementering av kärnvariabler*

Målet är en samordning av statistikredovisningen med gemensam definition av de 16 kärnvariablerna som efterfrågas av Eurostat samt att de ska implementeras i de undersökningar som ingår i det socialstatistiska systemet.

Projektstart: 16:e augusti 2010

➤ *Gemensam redovisning*

Projektets huvudmål är att ta fram ett förslag kring vilka redovisningsvariabler inkl. kärnvariabler som ska gälla på avdelningen för Befolkning och välfärd utifrån ett ENAR- perspektiv samt att ta fram en implementeringsplan. Det är av vikt att fånga upp tankar och idéer kring en gemensam redovisning/tabellplan från de tidigare metod- och ämnesrapporterna som har gjorts.

Projektstart: 13:e september 2010